

A MEGYÉN BELÜLI VÉDELMI KÖRZETEK FELADATAI

A Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány 2005. november 19-én konferenciát rendezett a Stefánia Palotában „A honvédelmi politika aktuális kérdései” címmel. A rendezvényen előadást tartott Bátki József, Ercsi polgármestere a megyén belüli védelmi körzetek feladatairól:

A katasztrófák elleni védekezés nemzeti ügy, az e célra létrehozott szervezetek egységes irányítása állami feladat.

A katasztrófák elleni védekezést, a következmények felszámolását erre a célra létrehozott szervezetek a különféle védekezési rendszerek összehangolásával oldják meg. A feladatok elvégzését a polgári védelmi szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, a hivatásos önkormányzati tűzoltóság, a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek, az állampolgárok, valamint az önkéntesen résztvevő társadalmi szervezetek közreműködésével kell biztosítani.

A helyi védelmi bizottságok és a polgármester védelmi feladatainak ellátásra számos jogszabály vonatkozik melyek közül a legfontosabbak a :

- 2004. évi CV. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről
- 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel
- 1996. évi XXXVII. törvény a polgári védelemről

A helyi védelmi bizottság az illetékességi területén összehangolja a jogszabályokban meghatározott szervek védelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést.

A helyi védelmi bizottság a felkészülés érdekében a következő feladatokat látja el:

- összehangolja a katasztrófavédelemben érintett szervek jogszabályokban és szakmai irányelvekben meghatározott felkészülési feladatait,
- irányítja a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét,
- irányítja a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervező tevékenységet,
- szervezi a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást,
- szervezi a közigazgatási szervek, a fegyveres erők, a rendvédelmi

szervek és a társadalmi szervezetek területi szintű együttműködését,

- szervezi a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztásának és tájékoztatásának előkészítését és végrehajtását,
- felelős a védekezéshez szükséges vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért

Ha a területi, illetve a helyi szintű védekezésben egyidejűleg több szerv együttműködése szükséges, a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt illetékességi területén a megyei, fővárosi vagy helyi védelmi bizottság elnöke, illetőleg a polgármester, több megye területét illetően a Kormány vagy bizottsága jelöli ki; a kijelölésig az események következményeinek felszámolásában elsődlegesen érintett szerv vezetője végzi a védekezés irányítását.

A polgármester feladatai

A polgármester (a fővárosban a főpolgármester) az illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait. Ennek keretében:

- felelős a települési, kerületi katasztrófa-elhárítási tervek elkészítéséért, valamint a helyi lehetőségek figyelembevételével a védekezés feltételeinek a biztosításáért,
- irányítja a védekezésre való felkészítést,
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a katasztrófavédelem érdekében határozattal polgári védelmi szolgálatra kötelezi, illetőleg a területi, települési, kerületi és munkahelyi polgári védelmi szervezetbe kiképzésre és gyakorlatra osztja be,
- gondoskodik az illetékességi területen élő vagy tartózkodó személyek részére, a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról,
- kérelmezheti a Kormánytól, külön jogszabály alapján, települése katasztrófa sújtotta területté történő nyilvántartását.

A polgármester a településen a védekezés során:

- irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet,
- halasztást nem tűrő esetben átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges intézkedéseket, és erről haladéktalanul értesíti a megyei védelmi bizottság elnökét,
- szervezi és irányítja a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, illetőleg befogadását és visszatelepítését,
- szervezi és irányítja az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását,
- elrendeli a megyei közgyűlés elnökének, a főpolgármesternek a rendelkezése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak

utólagos tájékoztatásával – polgári védelmi szervezetek alkalmazását,

- együttműködik más települések polgármestereivel, a védekezésbe bevont más szervezetekkel a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában.

A megyei, fővárosi és a helyi védelmi bizottság elnöke védelmi szakmai feladatait a jogszabályokban rögzített rendvédelmi szervek közreműködésével látja el.

A megyei védelmi bizottság elnöke és a polgármester, a polgári védelmi kötelezettség teljesítése, a polgári védelmi feladatok tervezése és végrehajtása érdekében az adattal rendelkező szervtől vagy hatóságtól a munkavállalóról a jogszabályban meghatározott személyes adatát, a foglalkozására, illetőleg a szakképzettségére vonatkozó adatot, illetőleg egyéb, a szerv vagy a hatóság technikai eszközeire vonatkozó adatot kérhet.

Az adatszolgáltatást az adattal rendelkező szerv 15 napon belül köteles teljesíteni.

A polgármester a polgári védelmi feladatoknak e törvényben meghatározott irányítása és végrehajtása során a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 7. §-ának (2) bekezdésében biztosított államigazgatási jogkörben jár el.

A polgármester a polgári védelmi feladatait a megyei közgyűlés hivatalának, a főpolgármesteri hivatal, a polgármesteri hivatal, a védelmi bizottság munkacsoportjai és az illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szervezetnek a közreműködésével látja el.

A polgári védelmi feladatok ellátása érdekében a köztisztviselő, a közalkalmazott túlmunkára kötelezhető.

A katasztrófavédelem alapvetően közigazgatási szervezési feladat, melyet

- Felkészülés, megelőzés
- Mentési, védekezés, kárfelszámolás és
- Helyreállítás rehabilitáció

feladatokra lehet tagolni.

A katasztrófavédelemmel kapcsolatos jogszabályok is e három időszakra bontva határozzák meg a katasztrófák elleni védekezésben résztvevő szervek feladat - és hatásköreit.

Felkészülés, megelőzés

A különböző katasztrófák elleni védekezés lehetőségei természetükben rejlnek. Az ember nem teljesen védtelen a katasztrófák hatásaival szemben. Védettségét nagymértékben befolyásolják a megtett megelőző intézkedések, a lakosság tájékozottsága, felkészültsége és a katasztrófa elhárításában részt vevő szervek szervezettsége, felszereltsége. Ha ismerjük a veszélyt, fel tudunk rá készülni, tudjuk, hogy a bekövetkezéskor milyen teendőink vannak, akkor a védekezés sokkal eredményesebb a károsító hatások csökkenthető.

A vészhelyzetekre, katasztrófa helyzetekre előzetesen felkészített lakosság védekező készsége, a hatóságokkal történő együttműködési képessége lényegesen jobb, mint a felkészületleneké.

A megelőzés magába foglalja a nem kívánt esemény bekövetkezésének megakadályozását, az állapot vagy esemény káros hatásainak csökkentését, a védekezés feltételeinek biztosítását.

A veszélyes természeti jelenségek és szélsőséges következményekkel járó ipari balesetek jellegzetes típusainak számbavétele, elemzése segítséget nyújt a beavatkozás lehetőségeinek jobb megértésében, a megfelelő katasztrófakezelési politika kidolgozásában és a szükséges eljárások alkalmazásában. Az elemzések felhasználásával reális terveket kell készíteni, és szervezeteket kell megalakítani a várható feladatok ellátására.

Védekezés, mentés

A legjobb megelőző munka mellett is kialakulnak vészhelyzetek, katasztrófahelyzetek.

A vészhelyzet korszerű és felkészült kezelése képes csökkenteni a károsító hatásokat és az anyagi károkat.

A mentési tevékenység legfontosabb feladata az emberi, anyagi és természeti értékek mentése.

A mentés során kiderül, hogy a megelőzés során folytatott tevékenység mennyire volt eredményes (milyen pontosak az elkészített tervek, rendelkezésre áll-e minden szükséges technikai eszköz, a lakosság felkészítése megfelelő volt-e).

A védekezést elsősorban helyben kell megkezdeni.

Amennyiben olyan rendkívüli esemény következik be, amely a védekezést végző, erre hivatott szervezet vezetőjének értékelése, illetve javaslata szerint katasztrófának minősíthető, a védekezés vezetője erről tájékoztatja az érintett település polgármesterét. A védekezést első ütemben a helyi szervek kezdik meg a

polgármester irányításával. A polgármester egyidejűleg javaslatot tesz a megyei (fővárosi) igazgatónak a kialakult helyzet katasztrófává nyilvánítására

A klasszikus katasztrófák közül két területet emelnék ki. Egyik az Árvíz elleni védekezés, a másik Ercsi Város mellett működő Hidrogén-fluorid üzem által gerjesztett vészhelyzet a vegyi katasztrófa.

Az árvíz elleni védekezés példája 2002-re datálódik

2002. augusztus 15- 21 között:

Ercsi Város Helyi Védelmi Bizottságának Elnöke kezdeményezte, hogy kerüljön sor helyszíni bejárásra a kritikus Duna-parti, illetve a további 400 főt veszélyeztető Sinatelep lakosságának, lakóházainak védekezése érdekében. A helyszíni bejárásen részt vettek:

- A Fejér Megyei Védelmi Bizottság elnöke, alelnöke, titkára
- A Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság igazgatóhelyettese
- A Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság (KDT VIZIG) részéről a védelemvezető
- A Dunaújvárosi Polgári Védelmi Kirendeltség vezetője
- Ercsi Város Helyi Védelmi Bizottsága

A bejárásen tapasztaltak és a vízügyi előrejelzések alapján:

- A vízügyi szakemberek beszíntezték a várható vízmagasságot és javaslatot tettek az ideiglenes védművek - nyúlgátak - kiépítésének helyére valamint nagyságára.

- A Helyi Védelmi Bizottság elnöke:

§ elrendelte a polgármesteri hivatalban a 7-20 óra között ügyelet tartását

§ megrendelt a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóságtól 12.000. db homokzsákot, valamint a zsákok megtöltéséhez szükséges homokot.

§ határozatban intézkedett az árvízvédelmi kézi –és gépi rakodó és gátófigyelő egységek berendeléséről, és a szükséges technikai eszközök igénybevételeéről.

Megkezdődött a vízügyi szakemberek irányításával a nyúlgátak építése.

Augusztus 17-én Fejér Megyei Védelmi Bizottság rendkívüli ülést tartott Ercsiben, és a Helyi Védelmi Bizottság elnöke, valamint a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság igazgatójának tájékoztató jelentése alapján elfogadta és jóváhagyta, az addig végzett árvízvédelmi megelőző munkálatokat. A várható helyzet kezelésére – az árvíz-védekezési munkák végzésére – a 11/2002. számú

határozatában az alábbiak szerint rendelkezett:

- A prognosztizálható vízmagasság függvényében a védelmi szakaszok homokzsákkal történő megemelése szükséges a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság szakemberei irányításával, a védekezésbe bevont erők és eszközök felhasználásával.
- 2002. augusztus 18-ától elrendelte a polgárvédelmi erők fokozott alkalmazási készenlétbe helyezését.
- Az árvízvédelmi munkálatok miatt, és a balesetmentes közlekedés érdekében, sebesség korlátozás és állandó közúti ellenőrzés bevezetését kezdeményezte a 6-os számú főközlekedési útvonal Adony –Ercsi útszakaszán.
- III. fokú árvízvédelmi készülség elrendelését követően a Fejér Megyei Védelmi Bizottság ügyeleti szolgálatának tartózkodási helyül Ercsi Város Polgármesteri Hivatalát jelölte ki.
- A tömegtájékoztatási szervekkel való kapcsolattartásra a Fejér Megyei Védelmi Bizottság elnökét, a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság igazgatóját, az érintett polgármestereket, és a Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság igazgatóját hatalmazta fel.

A Fejér Megyei Védelmi Bizottság határozatában foglaltak végrehajtásra kerültek. Az ideiglenes védművek – nyúlgátak – 1500 m hosszan kiépítésre kerültek, melyhez 816 m³ homok és 11.000 db homokzsák került felhasználásra. A munkálatokban naponta átlagosan 55 fő és 8 technikai eszköz vett részt.

Az augusztus 18-i vízügyi jelentés alapján a vízszint tetőzése Ercsinél 741 cm-rel volt várható, mely megközelítette a III. fokú védelmi készülségi szintet. Veszélybe kerültek az ártéren lévő ingatlanok, ezért a vízügyi szakemberek véleménye alapján az eredetileg meghatározott védvonal magasságot 30 cm-rel meg kellett emelni.

Pontosításra kerültek a kitelepítési tervek, felkészülve arra, hogy a Váli víznél történt visszafolyás esetén a víz előntheti Sinatelep 45-50 lakóházát, veszélyeztetve ezzel a közel 400 ott lakót.

Sor került a szükséges területek áramtalanítására, valamint elkészült az árterület éjszakai világítása.

A kompátkelő és a Köztársaság tér közötti területen a Duna kilépett medréből. A védekezésben résztvevők „árvízi turizmusként” emlegették a folyamatosan jelenlévő, kérdező, sokszor kritikát gyakorlók hadát. Ez egy idő után gondot okozott, mert a nézelődők - felszólítás ellenére is - a vízbe is besétáltak, nem törődve a fertőzés és a balesetveszéllyel. A balesetek megelőzése érdekében lezárásra került az árvízvédelmi terület, melynek biztosítása a helyi rendőrség és polgárőrség közreműködésével került megoldásra.

A település déli részén, ártéren lévő két tanyára is befolyt a víz, melynek következtében 220 db állatot kellett kimenekíteni.

Az árhullám levonulását követően azonnal megkezdődtek a takarítási, fertőtlenítési munkálatok. Visszakapcsolásra kerültek az áramtalanított területek. Az ÁNTSZ segítsége és utasításai alapján, helyi erők bevonásával eltávolításra került az iszap és a kisodrott törmelék, megtörtént az elöntött területek és ingatlanok fertőtlenítése. Végrehajtásra kerültek az ideiglenes védművek bontási munkálatai, a homokzsákok ürítése, megsemmisítése, az elázott föld depózása.

A Dunai árvíz védekezési költségei az egyébként is szűkös anyagi helyzetben lévő önkormányzatnál nehézségeket okoztak, ezért a költségek megtérítésére Ercsi Város Önkormányzatának Képviselő-testülete - a Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság igazolásával, és a Fejér Megyei Területfejlesztési Tanács jóváhagyásával - 7.373.099 Ft összegben vis maior támogatás iránti kérelmet terjesztett fel a Belügyminisztérium Gazdasági Főosztályára. Az igényelt költségre a vis maior alapból a település a támogatást teljes összegben megkapta.

Hydrogénfluorid

Természeténél fogva igen veszélyes anyag. Esetleges üzemi baleset esetén (vízfüggöny hiánya) szélirány függvényeként veszélybe kerülhet Százhalombatta teljes lakossága Ercsi lakosságának fele. A mentési munkálatokat (kiürítés, bezárkózás) 1998-ig az Ercsiben állomásozó katonai alakulat közreműködésével oldhatták volna meg.

Ennek létszáma: 30 tiszt- tiszthelyettes, 80 fő sorállomány, 30 gépjármű.

Százhalombatta városnak biztos van Havária terve, ez Pest megye, Fejér megyében lévő Ercsinek nincs külső védelmi terve! Pedig lennie kellene!

Tervünk van a kiürítésre, de eszköz az nincs! (15 perc alatt meg kell kezdeni! Hangtornyok – 8 db, AMAR rendszer kiépítésére került volna, de az akkori katasztrófavédelmi igazgató nem támogatta)

A katasztrófák között beszélni kell a kor új szerzeményéről a TERRORTÁMADÁS veszélyéről is.

Ez a jelenség bárhol, bármikor előfordulhat! Megelőzésére igen kicsi lehetőség van, következményeinek gyors felszámolása jelentheti csak az áldozatok számának csökkentését. Ezt csak jól szervezett, mobilizálható erőkkel és eszközök meglétével lehet végrehajtani.

Szükség lenne a helyi védelmi bizottságok területén olyan

mobilizálható erőre, mely a honvédséghez tartozó törzsből 2-5 fő, 70-80 fő azonnal mozgósítható személyi állománnyal és technikai eszközzel rendelkezik. Független lenne minden fajta civil szervezettől és politikai irányzattól.

Ez az erő segíthetné: a Befogadó Nemzeti Támogatásról szóló NATO alakulatok működési feltételeinek biztosítását is.

Természetesen szigorúan önkéntes alapon.

Összegzés

A katasztrófavédelem rendszerében a szubszidiaritás elve alapján a katasztrófák, vészhelyzetek megelőzése, elhárítása, a bekövetkezett események elleni védekezés, a következmények felszámolása alapvetően a helyi önkormányzatok feladata és kötelessége. A megfelelő operativitás érdekében a hatáskör települési szinten a helyi védelmi bizottsághoz, azaz az önkormányzat egy kisebb, de a szükséges államigazgatási, hatósági funkciókkal (vezetőkkel) kiegészített részéhez lett telepítve.

Magyarországon a katasztrófavédelemben a kormányzati szervek mellett rendkívül fontos feladatok hárulnak az önkormányzatokra is. Minden helyi vagy regionális katasztrófa esetén a mentési munkálatok elsődleges irányítása az érintett önkormányzatok feladata. Mód van arra, hogy az önkormányzatok összefogjanak, közösen lépjenek fel nagyobb katasztrófák kezelésében, és a lakosságot fenyegető veszélyek elhárításában. Tevékenységüket azonban akkor tudják sikeresen végezni, hogyha megfelelő szakmai munkával felkészülnek erre. Gondosan kialakítják, és folyamatosan naprakészen tartják katasztrófavédelmi terveiket, felmérik az erőforrásokat, és rendszeresen megfelelő képzésben részesítik azokat a munkatársakat, akik a megelőzés – elhárítás feladatiban részt vesznek. Az önkormányzatok tevékenységüket csak akkor tudják maradéktalanul ellátni, ha élvezik a lakosság támogatását, kialakították az ehhez szükséges bizalmi szintet és kapcsolatrendszert, együttműködnek azokkal a civil szervezetekkel, amelyek ebben képesek és hajlandóak együttműködni.

A lakosságot fel kell készíteni a katasztrófák elleni védelemre, amihez megfelelő eszközök, eljárások, információ és rendszeres képzés szükséges.

A katasztrófavédelemben kulcsfontosságú a megelőzés, a felkészülés, és ez nem csak a hivatásos szerveket érinti, hanem a lakosságot is. Az elmúlt évek során hazánkban bekövetkezett természeti katasztrófák, vészhelyzetek bebizonyították, hogy a védekezés és a helyreállítás időszakában milyen fontossága van annak, hogy az állampolgárok megismerjék az őket körülvevő veszélyeket, azok elkerülésének lehetőségét, a kialakult vészhelyzetekben betartandó magatartási szabályokat. Ha az állampolgárok tisztában vannak azzal, hogy vészhelyzet esetén a

meghozott döntések, utasítások miatt szükségesek, akkor fegyelmezettebben, rugalmasabban hajtják végre azokat. Ezért kiemelten fontos a lakosság felkészítése, azaz a megelőzés időszakában a felkészülési ismeretanyag lakosság részére történő átadása. Ez nagyon sok formában valósulhat meg. E tevékenységre kerültek kidolgozásra a lakosság felkészítő prevenciós programok, melynek segítségével minden korosztály számára megismerhetővé válnak a veszélyek és a vészhelyzeti magatartási szabályok, valamint hogy hogyan kerülhetik el azt, hogy önmaguk okozzanak vészhelyzeteket. A lakosság felkészítéséhez igen széles skála áll rendelkezésre: pl. közmeghallgatások, falugyűlések, oktatási intézményekben történő tájékoztató előadások, helyi sajtó- és kábel tv. stb. A felkészítő tevékenységet elsősorban célszerű, ha a katasztrófavédelem hivatásos szerveinek dolgozói végzik, de bevonhatók az önkormányzatok, az önkormányzati intézmények, a társadalmi szervezetek, és az önkéntességre vállalkozó állampolgárok.

Az önkormányzatok általában csak akkor foglalkoznak a katasztrófavédelem feladataival, ha pontosítani kell valamelyik tervet, el kell készíteni egy jelentést, vagy éppen jelzés érkezik, arról hogy vészhelyzet kialakulása várható. Mindez annak tudható be, hogy az önkormányzati hatósági és államigazgatási feladatok sokaságát tekintve a katasztrófavédelem csak egy a sok feladat közül, melyet a napi feladatok és szűkös anyagi háttér egyaránt háttérbe szorít.

Az idő, a pénz és nem utolsósorban a megfelelő szakemberek hiánya miatt nem kerülnek folyamatosan elmélyítésre, és frissítésre a katasztrófavédelemmel kapcsolatos ismeretek. Mindez megmutatkozik a lakosság felkészítésének hiányában is. Igaz, hogy a helyismeret számos feladat megoldásánál nagy előnyt jelent, de a megfelelő jogszabályi háttér ismerete és alkalmazása nagymértékben fokozza a feladat hatékony, gyors és szakszerű ellátását.

A honvédelmi körzet településeinek köztisztviselői és közalkalmazottai részére jelenleg zajlik a Magyar Polgári Védelmi Szövetség Fejér Megyei Szervezete által meghirdetett katasztrófavédelmi feladatok ellátására szervezett tanfolyam.

A megfelelő szakértelemmel végzett munka során megalapozottá, hatékonyá, érthetővé és elfogadhatóvá válnak a vészhelyzetek során meghozott döntések. Az önkormányzati katasztrófavédelmi feladatok jogilag rendezettek ugyan, de a gyakorlatban bebizonyosodott, hogy alkalmazásuk nem zökkenőmentes.

A megelőzés, védekezés és a helyreállítás során egyaránt nagy gondot kell fordítani -az operatív munkák mellett - a lakosság

megfelelő tájékoztatására is. A vészhelyzetekben elengedhetetlen a közösségeknek szóló egyértelmű, higgadt tájékoztatások, utasítások megadása. Ugyanilyen fontos, hogy a védekezésben résztvevők is megkapják a munkájukhoz szükséges információkat a már megtett, és további intézkedésekről egyaránt. Mindez a védelemvezetés iránti bizalmat erősíti a lakosságban.

Módosítani szükséges a Kistérség és Helyi Védelmi Bizottság működési területét is. Lehet, hogy ez csak a mi megyénkben van, de az Ercsi Kistérségbe tartozó települések (Baracska, Gyúró, Kajászó, Martonvásár, Tordas, Ráckeresztúr) nem azonos Ercsi város által irányított Helyi Védelmi Bizottság területével (Adony, Besenlye, Beloiannisz, Iváncsa, Pusztaszabolcs Ráckeresztúr). Bár ez szakmailag nem lenne indokolt, de államigazgatásilag megfontolandó.